

JUSTITS MINISTERIET

Dato: 3. januar 2024
Kontor: Nordatlantkontoret
Sagsbeh: Rune Kistrup
Sagsnr.: 2021-01100
Dok.: 2896764

KOMMENTERET OVERSIGT

over

høringssvar om forslag til lov om ændring af kriminallov for Grønland og retsplejelov for Grønland

(Initiativer mod digitale krænkelser, herunder forbud mod grooming, sidestilling af samleje med barn med voldtægt, tilsnigelse af samleje, religiøse lederes udnyttelse af religiøs afhængighed med henblik på at skaffe sig samleje m.v.)

I. Høringen

Et udkast til forslag til lov om ændring af kriminallov for Grønland og retsplejelov for Grønland (Initiativer mod digitale krænkelser, herunder forbud mod grooming, sidestilling af samleje med barn med voldtægt, tilsnigelse af samleje, religiøse lederes udnyttelse af religiøs afhængighed med henblik på at skaffe sig samleje m.v.) har i perioden fra den 7. juni 2023 til den 5. juli 2023 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

Advokatrådet, AmiAmi, Amnesty International, Avannaata Kommunia, Børnerådet, Børnesagens Fællesråd, Børns Vilkår, Center for Voldtægtsofre, Center mod Menneskehandel, CEPOS, Danner, Dansk Kvindesamfund, Dansk Røde Kors, Danske Advokater, Datatilsynet, Den Danske Dommerforening, Det Kriminalpræventive Råd, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolsstyrelsen, Everyday Sexism Project Denmark, Foreningen af Offentlige Anklagere, Foreningen af Offentlige Anklagere i Grønland, Foreningen Grønlandske Børn, Forsvarerforeningen i Grønland, Grønlands Landsret, Grønlands Politiforening, Grønlands Råd for Menneskerettigheder, Hjælp Voldsofre, Institut for Menneskerettigheder, Joan-Sø-

strene, Justitia, KFUKs sociale arbejde, Kredsdommerforeningen, Kriminalpolitisk Forening (KRIM), Kvinderådet, Kvinfor, Kommune Kujalleq, Kommune Qeqertalik, Kommuneqarfik Sermersooq, Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Landsforeningen for Voldsramte Kvinder, Landsforeningen KRIM, Landsorganisationen af Kvindekrisecentre, Landsorganisationen mod Seksuelle Overgreb, Lev Uden Vold, MIO (Børnetalsmanden), Nunatsinni Advokatit, Nunaanni Naligiissitaanissamut Siunnersuisoqatigiit (Ligestillingsrådet i Grønland Kalaallit), Offerrådgivningen i Danmark, Pi-Siu (Det Grønlandske Kriminalpræventive Råd), Politiforbundet, Pro Vest, Qeqqata Kommunian, Red Barnet, Reden International, Retten i Grønland, Retspolitisk Forening, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Seksualpolitisk Forum, Sexarbejdernes Interesseorganisation, Vestre Landsret, Voldtægtslovens Vilkår og Østre Landsret.

Justitsministeriet har modtaget høringssvar fra:

Det Kriminalpræventive Råd, Den Danske Dommerforening, Grønlands Landsret, Grønlands Råd for Menneskerettigheder, Hjælp Voldsofre, Institut for Menneskerettigheder, Kommuneqarfik Sermersooq, Landsforsvaren i Grønland, MIO (Børnetalsmanden) Red Barnet, Retten i Grønland, Rigsadvokaten, Seksualpolitisk Forum, Vestre Landsret og Østre Landsret.

Nedenfor er gengivet de væsentligste punkter i de modtagne høringssvar.

Justitsministeriets kommentarer til høringssvarene er anført i *kursiv*.

II. Høringssvarene

1. Generelt

Vestre Landsret og **Østre Landsret** ønsker ikke at udtale sig om lovudkastet.

Den Danske Dommerforening, Domstolsstyrelsen, Retten i Grønland, Kommuneqarfik Sermersooq, Rigsadvokaten og **Seksualpolitisk Forum** har ingen bemærkninger til lovudkastet.

Grønlands Råd for Menneskerettigheder, Hjælp Voldsofre, Institut for Menneskerettigheder, MIO (Børnetalsmanden), og **Red Barnet** er gene-

relt positive over for de foreslåede ændringer i kriminalloven, der skal være med til at sikre bedre beskyttelse for børn og unge mod digitale krænkelser.

Grønlands Råd for Menneskerettigheder bemærker, at det er vigtigt at fremtidssikre bestemmelserne i kriminalloven ved ikke at begrænse dem ved at lægge større vægt på fysiske overgreb end digitale overgreb.

Det Kriminalpræventive Råd bemærker, at der bør være større fokus på forebyggelse og oplysning, og det anbefales i den forbindelse, at der udarbejdes en grønlandsk strategi for forebyggelse af seksuelle krænkelser og en styrkelse af seksualundervisningen på relevante klassetrin.

Justitsministeriet har noteret sig Grønlands Råd for Menneskerettigheds og Det Kriminalpræventive Råds synspunkter og bemærker i den forbindelse, at Grønlands Selvstyre har overtaget sagsområderne socialvæsenet og folkeskolen i Grønland.

2. Om sidestilling af samleje med barn med voldtægt

Grønlands Råd for Menneskerettigheder bemærker i forhold til den foreslåede ændring af kriminallovens § 77, stk. 2, om samleje eller andet seksuelt forhold til et barn, at det ikke fremgår, hvad begrundelsen er for fastsættelse af aldersgrænsen til 22 år.

Det fremgår af pkt. 2.7.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger, at Justitsministeriet har vurderet, at en aldersgrænse på 22 år, som også gælder efter reglerne om tiltalefrafald, er en hensigtsmæssig aldersgrænse i forhold til, hvornår et forhold mellem et barn og en voksen pr. definition er så uligeværdigt, at der aldrig kan siges at foreligge et frivilligt samtykke fra barnet til et seksuelt forhold. Det bemærkes i øvrigt, at det svarer til en tilsvarende lovændring i Danmark foretaget ved lov nr. 226 af 15. februar 2022 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og lov om pas til danske statsborgere m.v. (Styrket indsats mod seksuelle overgreb mod børn og styrket rådgivning til ofre for seksuelle overgreb), og at det er Justitsministeriets opfattelse, at de hensyn, der lå til grund for lovændringen i Danmark i 2022, også gør sig gældende for Grønland.

3. Om sidestilling af tilsnigelse af samleje med voldtægt

Grønlands Råd for Menneskerettigheder anfører, at Justitsministeriet i forlængelse af overvejelserne om tilsnigelse bør forholde sig til fænomenet ”stealthing”, som er situationer, hvor der fjernes prævention umiddelbart inden et samleje uden modpartens viden eller samtykke. En sådan handling er ligeledes udtryk for manglende respekt omkring partnerens samtykke, personlige sikkerhed og integritet.

Institut for Menneskerettigheder anfører, at der hersker tvivl om samspillet mellem den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse (§ 77, stk. 1) og kriminaliseringen af seksuel udnyttelse af en persons sindssygdom eller mentale retardering i kriminallovens § 78, stk. 1. Instituttet anbefaler på den baggrund, at Justitsministeriet og Naalakkersuisut foretager en analyse af samspillet mellem kriminallovens § 77, stk. 1, og § 78, stk. 1, og genovervejer, hvordan udnyttelse af en persons psykiske eller kognitive handicap til at skaffe sig samleje med vedkommende kriminaliseres.

Tilsnigelse af samleje udgør en grov krænkelse af den seksuelle selvbestemmelsesret, der kan sidestilles med visse typer af voldtægt efter den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse. Udover samtykke til selve samlejet bør der således også stilles krav om samtykke til samleje med den person, samlejet foregår med, hvis der ikke skal straffes for voldtægt. Formålet med lovforslaget er derfor at sidestille tilsnigelse af samleje med voldtægt, så tilsnigelse af samleje fremover også karakteriseres som voldtægt, uden at det allerede fastlagte samtykkebegreb i kriminallovens § 77, stk. 1, ændres.

Justitsministeriet bemærker desuden, at personer med handicap i lighed med alle andre er omfattet af beskyttelsen i kriminallovens § 77, stk. 1, og at der således i de situationer, hvor betingelserne for, at der er tale om voldtægt, er opfyldt, vil kunne dømmes efter § 77, stk. 1. Der kan dog forekomme situationer, hvor en person med et psykisk eller kognitivt handicap frivilligt har haft samleje med en person og tilkendegiver dette, men hvor der alligevel foreligger en udnyttelse eller et misbrug af handicappet fra gerningsmandens side. I forbindelse med indførslen af den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse vurderede Straffelovrådet derfor, at kriminaliseringen i straffelovens § 218 om udnyttelse af en persons sindssygdom eller mentale retardering til at skaffe sig samleje burde opretholdes. Justitsministeriet finder, at de samme hensyn gør sig gældende i forhold til samspillet mellem kriminallovens § 77 og § 78 og finder således ikke grundlag for at foretage en analyse af anvendelsesområdet for bestemmelserne.

Det er i øvrigt Justitsministeriets opfattelse, at emnet "stealth" ligger uden for rammerne af nærværende lovforslag. Justitsministeriet kan i den forbindelse oplyse, at ministeriet er ved at undersøge problemstillingen, herunder gennem dialog med anklagemyndigheden og relevante organisationer og oplysninger om, hvordan andre lande forholder sig til emnet.

4. Øvrige bemærkninger til lovforslaget

Grønlands Landsret anfører, at de foreslåede ændringer i kriminallovens kapitel 18 vil medføre en juridisk kompleksitet, som kan udfordre kredsretterne, hvor de professionelle aktører som udgangspunkt ikke har en juridisk universitetsuddannelse. Landsretten bemærker i den forbindelse, at lovgiver bør overveje, om der i lovforarbejderne skal gøres bemærkninger om forsvarerbeskikkelse i sager, hvor der rejses tiltale efter kriminallovens kapitel 18, jf. retsplejelovens § 322, stk. 1 og 2, og i den forbindelse overveje, om autoriserede forsvarere, der ikke har en juridisk universitetsuddannelse, kan yde tiltale det fornødne forsvar.

Landsforsvareren i Grønland udtrykker bekymring for udformningen og anvendelsen af reglerne om beskikkelse af forsvarere i kriminalsager. Landsforsvareren anfører i den forbindelse, at de foreslåede ændringer af kriminalloven vil øge kompleksiteten og udfordre fagligheden hos de autoriserede forsvarere.

Det fremgår af retsplejelovens § 322, stk. 1, at ved kredsretterne beskikkes en autoriseret forsvarer. Det fremgår videre af bestemmelsens stk. 2, at i sager af ganske særlig alvorlig karakter beskikker retten en advokat som forsvarer, hvis hensynet til forsvaret gør det påkrævet. Ifølge bemærkningerne til retsplejelovens § 322, jf. Folketingstidende 2007-08, 2. samling, tillæg A, side. 1448-1449, skal kredsretten herved foretage to vurderinger. For det første skal det vurderes, hvorvidt den konkrete sag må anses som ganske særlig alvorlig. Det vil typisk være tilfældet ved sigtelser for bl.a. manddrab eller særlig grove tilfælde af vold eller voldtægt. For det andet skal det vurderes, om hensynet til forsvaret gør det påkrævet, at der beskikkes en advokat som forsvarer. Kredsretten skal således foretage en konkret vurdering af, hvorvidt sagen på baggrund af dens alvor rummer sådanne problemstillinger, at sigtede bør have en advokat som forsvarer. Har sigtede afgivet en tilståelse, som forekommer bestyrket ved de i øvrigt foreliggende oplysninger, vil det således ofte ikke være påkrævet at beskikke en advokat som forsvarer, selv om der er tale om en ganske særligt alvorlig sag om

f.eks. manddrab. På den anden side kan også tilståelsessager være så komplekse, at forsvareren bør være advokat. Det er Justitsministeriets opfattelse, at det i vurderingen af sagens kompleksitet også indgår, om sagen er juridisk kompleks.

Justitsministeriet kan i øvrigt oplyse, at der på baggrund af drøftelser i Rådet for Grønlands Retsvæsen er nedsat en arbejdsgruppe, der skal komme med forslag til at øge professionaliseringen af retsvæsenets aktører i kriminalsagskæden i Grønland med henblik på at sikre et tidssvarende og effektivt retsvæsen med en høj grad af retssikkerhed for borgerne. I forbindelse med arbejdet vil arbejdsgruppen bl.a. skulle se på reglerne om beskikkelse af forsvarere ved kredsretterne, således at det bl.a. sikres, at forsvarerbeskikkelse sker efter klare og objektive kriterier. Derudover vil arbejdsgruppen skulle overveje behovet for en tilpasning og evt. strømlining af kredsdommer- og forsvareruddannelserne samt komme med forslag til en styrkelse af mulighederne for rekruttering- og fastholdelse af retsvæsenets aktører.

III. Lovforslaget

I forhold til det udkast til lovforslag, der har været sendt i offentlig høring, indeholder det fremsendte lovforslag ikke indholdsmæssige ændringer, men der er foretaget visse konsekvensændringer samt ændringer af sproglig og lovteknisk karakter.